

Socialistiska Partiet

Handlingsprogram

*Antaget på SP:s
21:a kongress
2006*

Programmet förklarar utifrån det aktuella läget partiets linje i olika politiska frågor, samt vilka frågor vi anser viktiga att driva för partiet och arbetarrörelsen i Sverige idag, och varför. För vår grundläggande syn på det kapitalistiska systemet och dess utveckling i socialism hänvisar vi till våra Grundsatser.

Inledning

Alla arbetar- och folkliga organisationer som i vardagen försöker försvara de många behov, måste ytterst utmana den rådande makten i samhället för att nå varaktiga framgångar.

Om behoven ska kunna sättas före kapitalismens vinstjakt krävs ett nytt styre i landet som representerar det arbetande folkets djupa led: arbetarna, de lägre tjänstemännen, vård- och omsorgsfolket, småbrukarna och de arbetande småföretagarna; de idag missgynnade bland pensionärer, kvinnor, ungdomar och människor med utländsk bakgrund. Istället för att söka samverkan med borgerligheten kring nödlösningar på kapitalismens villkor, måste arbetarrörelsen omedelbart söka samverkan med de folkliga krafter som sätter befolkningen och miljön främst. Målet måste vara att upprätta en gemensam regering som försvarar och utvecklar en bra välfärd på människornas och livsmiljöns villkor.

För att en sådan regering ska ha en chans måste den utmana den gamla överhetens grepp och inrätta en demokratisk hushållning över samhällets viktigaste tillgångar. Några av dess första åtgärder för att bryta de gamla maktförhållandena måste bli att:

* Demokratisk kontroll införs över finansväsendet och valutahandeln, och samma målsättning upprättas gällande världshandeln. För att vinna denna makt krävs en internationell organisering av arbetarrörelsen och folkliga rörelser världen över; och därför är facklig och politisk organisering över gränserna avgörande.

* De storföretag som idag kontrollerar svenskt näringsliv, vare sig de är statliga eller privata, socialiseras under de anställdas kontroll och förvaltning.

* Radikala jämlikhetsreformer genomförs som omfördelar samhällets tillgångar till förmån för de sämst ställda. Skatten på stora förmögenheter skärps kraftigt. Skyhöga löner och andra privilegier åt eliten skärs ned till yrkesarbetarnivå. Arvsrätt till stora förmögenheter och storbolag avskaffas.

* Arbetet inom kvinnodominerade sektorer, exempelvis vård och omsorg, uppvärderas. Klasssamhällets gamla inkomstförhållanden ersätts av mer jämlika normer där behov och nytta sätts i första rummet.

* Möjligheterna för befolkningens breda lager att aktivera sig och styra samhället på olika nivåer vidgas dramatiskt. Demokratin ges en verklig innebörd genom befolkningens självförvaltning av arbetsplatser och bostadsområden.

* Kostbar byråkrati inom stat och näringsliv skärs ned, privilegier avskaffas och de som sitter på viktiga poster, alla samhällets taleskvinnor och talesmän, ska vara demokratiskt valda till sina poster. Monarkin avskaffas.

* Hot eller utpressning från internationell borgerlighet och storkapital möts med ökad samverkan över gränserna med arbetande och folkliga krafter världen över.

Att arbetar- och folkstyret omedelbart måste upprätta sin demokratiska kontroll över landets viktigaste verksamheter innebär inte att nationell självhushållning och isolering är vägen att säkra befolkningens välfärd.

Endast tillsammans med arbetande människor världen över som drabbas av samma kapitalistiska system, kan vi ta oss ur dess ständiga ekonomiska, moraliska, politiska och ekologiska kriser.

1. Arbete och arbetsmarknad

Bekämpa arbetslösheten

Trots den ekonomiska tillväxten i samhället räknar vi antalet arbetslösa till i hundratusental, och över miljonen står utanför arbetsmarknaden. Arbetslösheten har blivit strukturell. Ändå, allt det vi räknar till välfärd och ett gott samhälle bygger just på detta mänskliga arbete. Att frigöra och tillvarata människors skaparkraft är en av samhällets främsta uppgifter. Arbetslösheten ger inte bara upphov till personliga katastrofer utan gör också hela samhället fattigare. Trots det används nu arbetslösheten medvetet som ett vapen av arbetsköpare och överhet för deras egna syften. Med hjälp av hotet mot jobben kan löner pressas ned, inkomstskillnader ökas, samhällsservice minskas, fackföreningar och folklig sammanhållning försvagas.

Flera lönegrupper i samhället står utanför den traditionella lönebildningsmodellen med förhandlingar mellan fack och arbetsköpare. Tusentals människor, företrädesvis unga, går på olika typer av visstidsanställningar, till exempel timanställningar, där möjligheterna att påverka arbetsmiljön och lönen ofta är minimal. Ett stort antal flyktingar gömmer sig i Sverige i väntan på ett nytt beslut från Migrationsverket, och de tvingas jobba svart till mycket låga löner för att försörja sig. Dessutom försöker utländska företag etablera sig i Sverige, vars anställda får löner som ligger långt under kollektivavtalsnivån i Sverige.

Samtidigt håller arbetslösheten på att permanentas hos en stor del av den befolkning som finns i storstädernas ytterområden, i glesbygden i Sverige, och hos de unga som saknar gymnasieutbildning. Enligt nyliberal logik försöker många kommuner få dessa personer att ta underbetalda "praktikplatser", där den enda skillnaden mot ett vanligt jobb är att lönen ligger på a-kasse- eller socialbidragsnivå.

Samtidigt pressas de som har en anställning till allt större ansvar och mer övertid, och sjukskrivna med arbetsskador kan tvingas tillbaka till jobbet

innan de är färdigrehabiliterade.

Kampen för rätten att bruka sin arbetsförmåga till en värdig lön måste föras utan hänsyn till elitens uppbyggda invändningar och bortförklaringar. Att arbetsuppgifter skulle saknas kan ingen på allvar hävda. Varje arbetslös skulle kunna bidra med sin arbetskraft, men får idag inte möjligheten.

Under de senaste årtiondena har den offentliga servicen som kommuner och landsting står för minskat som andel av våra samlade resurser. Den offentliga konsumtionens andel av bruttonationalprodukten sjönk mellan 1980 och år 2000 från 30% till 27%. Antalet anställda inom offentlig sektor minskade med 200 000 åren 1990-2000! Istället har de privata tjänsterna (bankväsendet, fastighetsförvaltning, reklam- och konsulttjänster mm) ökat i omfattning. 1980 utgjorde offentliga tjänster cirka 40% av det totala antalet tjänster. År 2000 var andelen under 30%! Denna ökning av privata tjänster skedde ofta på tvivelaktiga, för att inte säga rent spekulativa grunder. Det här är en utveckling som bidragit till en ökning av andelen otrygga jobb. Istället för nedskärningar inom kommuner och landsting krävs en inventering av behoven och en offensiv satsning på riktiga offentliga arbeten inom kommuner och landsting.

En allmän arbetstidsförkortning till sextimmarsdag utan lönesänkning är idag, tre kvarts sekel efter åttatimmarsreformen, en väg att minska arbetslösheten. Framför allt är argumentet ett sätt att belysa arbetslöshetens orimlighet när samtidigt många blir utslitna i arbetet. Istället för att betala ut bidrag till människor som tvingas gå sysslösa medan andra påtvingas övertid måste arbetet fördelas utan löneminskning. Därmed kan riktiga jobb till avtalsenliga löner skapas, istället för det eldorado av praktikplatser och gratisarbete som idag vräks över företagen. Som en pådrivande åtgärd kan man höja arbetslöshetsersättningen till 100%.

Vinsten för både samhället och den enskilde skulle bli enorm.

Kostnaderna för följderna av arbetslöshet och utslitning i arbetslivet skulle minska. Den miljon kvinnor som idag arbetar deltid skulle få kraftigt ökad inkomst, och bättre utrymme skulle skapas för att sammanboende par skulle kunna dela på det obetalda hemarbetet i stället för att, som idag, merparten av detta arbete utförs av kvinnor.

Bekämpa företagsutflyttningarna

Hot om nedskärningar och flytt av verksamhet inom företag och inom det offentliga måste dock mötas redan idag. De fackliga organisationerna har här visat en skandalös flathet. Inom LO-ledningen har det t.o.m. utvecklats en positiv syn på att "enkla jobb" flyttas ut så att "vi i Sverige" kan ta hand om högteknologisk avancerad produktion. Detta synsätt andas en unken nationalism och förakt för människor i andra länder. En nationell skrytsamhet som inte har någon som helst täckning när det gäller utbildningsnivå och kompetens. Denna attityd har dessutom lett till svåra förluster av jobb för arbetarklassen i Sverige. Fortsätter detta kommer det inte alls att leda till att alla svenska arbetare får jobb i högteknologisk produktion. Resultatet blir att en stor del av arbetarklassen kastas ner i arbetslöshet, undersysselsättning eller en tillvaro som pendlar mellan arbetslöshet och tillfälliga jobb. Löner och villkor pressas ned.

Marknadens diktatur måste mötas med kollektiv styrka. Hade arbetarna på något av de företag på vilket t.o.m. lönsam produktion lagts ned gjort verkligt motstånd (ockupation, strejker etc.) hade det kunnat leda till en våg av sympati och radikalisering. Precis som när 5 000 gruvarbetare gick ut i vild strejk för människovärdet 1969. Allt handlar nämligen om styrkeförhållanden. Den nuvarande fackliga ledningens fullständiga oförmåga att utveckla en kamp mot företagsnedläggningar och nedskärningar i den offentliga sektorn visar på nödvändigheten av kamp för en ny ledning.

Lagstifta mot nedläggning av lönsamma företag - facklig vetorätt mot utflyttningar. Där företagsledningarna vägrar upprätthålla driften överförs företaget till de anställdas förvaltning med statliga garantier för driften

under perioden då nya inriktningar och verksamhet planeras.

Fasta jobb och anställningstrygghet

Genom förändringar i Lagen om Anställningsskydd (LAS) har företagen fått nya möjligheter att visstidsanställa istället för att erbjuda fasta jobb. En möjlighet som de sannerligen har tagit vara på. I dagens läge är fast anställning för nyanställda en sällsynthet. Genom visstidsanställningssystemet förändras styrkeförhållandena radikalt. Företagen behöver ju ingen giltig orsak till uppsägning om man exempelvis finner en arbetare alltför fackligt aktiv. Det är bara att låta anställningstiden löpa ut. Visstidsanställda (oftast unga) har inte möjlighet att planera sin framtid. Vi motsätter oss försöken att ytterligare försämra ungdomars anställningsskydd. Socialister verkar för att fasta jobb åter igen blir normen för lönearbete.

I en situation där de fast anställda befinner sig i minoritet blir det svårt att alls driva igenom några fackliga krav. Därför är det också viktigt att de fast anställda redan nu involverar timanställda och andra visstidsanställda i sitt arbete för högre löner.

Demokratisera näringslivet

Munhuggandet i finanspressen och skandaljournalistiken i kvällspressen om den ene eller andre VD:ns lämplighet i det ena eller andra jättelika bolaget är på sitt sätt löjeväckande. Men den allvarliga bakgrunden är storföretagens betydelse i samhället. Av de 100 största ekonomierna i världen är 50 multinationella företag. Att dessa gigantiska ekonomier står utanför all demokratisk påverkan pekar också framåt mot en ny demokratistrid där socialisterna ska vara drivande. Vi ställer den demokratiska principen, med lika inflytande för alla anställda och externa berörda parter, mot aktieägandets graderade rösträtt och mot "experternas", konsulternas och byråkratins oinskränkta bestämmanderätt. Det är dags att lyfta diskussionen från kvällstidningarnas avslöjanden om nya bonusavtal och krognotor och ge förslag på positiva lösningar i de

arbetandes intresse; att låta de arbetande få kontroll över lönespridning och belöningssystem.

I massmedia får vi ofta höra hur "marknaden reagerat" på politiska förändringar. Denna marknadens reaktion presenteras i praktiken som ett test på om en politisk åtgärd är bra eller inte. Vad "marknadens reaktion" i verkligheten handlar om är ju en manifestation av ett särintresse - kapitalägarnas och spekulanternas särintresse. Genom sin ekonomiska makt tillväller sig dessa i praktiken ofta en vetorätt mot politiska förändringar.

Samma krafter som med förakt och fasa talar om utomparlamentariska aktioner som odemokratiska (vid strejker, demonstrationer etc) hyllar kapitalets utomparlamentariska vetorätt.

Arbetarrörelsen har ingen anledning att acceptera detta. Mot marknadens diktatur måste vi ställa mobilisering av arbetarrörelsen och aktivt politiskt verka för lagändringar som vingklipper borgarklassens utrymme. Det handlar om styrkeförhållanden. Hur återregleringar, avprivatiseringar och socialiseringar av storföretag och finansinstitut kan genomföras kommer att utvecklas när allt fler människor kämpar för ökar samhällsinflytande. Den kampen förs ännu inte. Det vill vi förändra.

Högre löner och mindre löneskillnader

Frontalattackerna mot löntagarnas inkomster måste slås tillbaka, individuell lönesättning och andra sätt att på omvägar sänka lönerna stoppas. På samma sätt måste vägen av subventionerad arbetskraft till företagen hejdas. Lönetak för hårt arbetande löntagare måste ersättas av tak på arbetsfria inkomster, arv och aktievinster.

De ökade löneskillnaderna måste motverkas genom en solidarisk lönekamp, där de starkaste grupperna backar upp satsningar på de lågavlönade inom tunga, enformiga och utslitande arbeten. En särskild uppgift är att bygga upp solidariteten mellan de privat- och offentliganställda. Den utbredda uppfattningen att industrin måste vara

löneledande och att andra LO-förbunds löner av den anledningen inte får överskrida vissa nivåer, måste bort. I annat fall finns det få chanser att exempelvis minska löneklyftorna mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrkesområden.

Lönefrågan är central för arbetarrörelsen. Det handlar om fördelning av det värde vi tillsammans skapar, och det handlar om makt. Individuella löner skapar missnöje med och splittring av fackföreningen och flyttar makt från de arbetande till arbetsköparen. Fackföreningsrörelsen måste slåss för ökade löner på vinsternas bekostnad. Bonussystem måste bort.

2. Gemensam välfärd och offentlig sektor.

Mot nedskärningar och privatiseringar

Nedrustningen av den gemensamma välfärd som byggts upp genom arbetarrörelsens strävan har skett i en rasande takt, som få kunnat föreställa sig för bara ett par årtionden sedan. Trots att samhället har blivit rikare sedan dess, anser sig samhället inte ha råd att hålla sig med samma service. Detta beror i stort på att skatteinkomsterna har minskat; höginkomsttagare och förmögna har gynnats på de mindre bemedlades bekostnad.

Att den ekonomiska verksamheten i ett land koncentreras till vissa landsändar är gemensamt för alla kapitalistiska ekonomier. Företagen tjänar på att etablera sej där avstånden är korta och kunder och leverantörer nära. Resultatet blir dock inte en vinst för samhället. Avfolkning och sned åldersfördelning leder till stora kostnader. Samhällets och människornas intressen står mot kapitalets diktatur.

Nedskärningarna i den offentliga verksamhetens budgetar har lett till att dessa lagt sig på en konstant låg nivå. Många verksamheter har lagts ned, andra har försämrats genom personalnedskärningar och det finns hela tiden risk för nya nedskärningar. Avgiftshöjningar har gjort den allmänna vården och omsorgen allt mindre allmän och gemensam. Växande skikt ställs utanför samhällsservicen, samtidigt som klyftorna inom servicen ökar. Offentliga sjukhus får numera säljas ut till vårdföretag. Primärvård, förskolor, skolor och tandvård kan avknoppas och bli till privatstyrda verksamheter, eller får helt enkelt konkurrens av privata aktörer. Bibliotek läggs ned eller drivs i en del fall vidare i entreprenadform. Priset för detta kan i längden bli mycket högt, eftersom en del av den privata verksamheten fortfarande finansieras med offentliga medel. Samtidigt hålls också de offentliga verksamheterna öppna med allt mindre resurser. Reformerna skapar ett svåröverskådligt virrvarr av seriösa och mindre seriösa alternativ, vilket leder till att den som är har mest tid, utbildning och pengar kan ta sig fram fortare i köer och göra bättre, mer strategiska

val än resurssvaga personer.

Marknadsreformer genomförs under slagord om ökad valfrihet, bättre resursanvändning och ökad kvalitet. Verkligheten är en annan:

Valfriheten är en illusion. Marknadsreformer leder till ökad valfrihet för beslutsfattarna och de som har både ekonomiskt och utbildningsmässigt kapital med sig i ryggsäcken. De kan välja mellan olika sjukhuskliniker och daghem - men för de som är beroende av omsorgen blir det svårare att ta sig fram och göra sina behov hörda.

Kvaliteten försämras när nya marknadsstyrda system införs. I vården överbehandlas banala åkommor, samtidigt som vårdtiderna förkortas till det omänskliga för svårt sjuka men "olönsamma" patienter.

Verklighetsfrämmande prestationskrav försämrar forskning och utbildning. I andra verksamheter ser de privata företagen till att höja vinsterna genom att antingen dra ned på någonting - arbetarnas löner och förmåner, eller kostnadskrävande hjälpmedel eller resurser inom verksamheten. Eller så höjer man avgifterna för brukarna.

Resurserna används sämre. Byråkratin ökar, liksom i alla liknande fall av marknadssystem, trots politikernas löften om motsatsen.

Paniknedskärningarna under nittioalet har idag lett till en svår personalbrist inom vården, skolan och andra kommunala eller landstingsstyrda verksamheter. De kvarvarande arbetarna slits ut i en aldrig tidigare skådad takt

Arbetarna inom det offentliga sägs få ökad direkt kontroll över verksamheten. I själva verket hetsas de till ökad inbördes konkurrens, vilket går hand i hand med införandet av individuella löner. De anställda finner ofta att de i själva verket inte kan påverka innehållet i verksamheten på annat sätt än genom att slita ut sig mer eller göra ett sämre jobb.

När en verksamhet outsourcas eller avknoppas är det dessutom vanligt att alla i personalstyrkan sägs upp för att det "nya" företaget ska kunna plocka ut de individer de vill ha kvar, och på ett enkelt sätt undgå

turordningen vid uppsägningen. I samma veva är det möjligt att lönerna sänks och att några av de tidigare anställda endast återanställs för att utföra timjobb. I förlängningen av marknadsanpassningen kommer privatiseringarna.

Syftet med att riva ned välfärden är flerfaldigt. Företagen och de rika vill skära ned för att sänka sina skatter och sociala avgifter. För att kunna utnyttja arbetslösheten som lönepress måste det offentliga förhindras att suga upp arbetskraft. Dessutom har borgerligheten ett långtgående syfte i att öppna upp verksamheter som länge varit svåråtkomliga för privat vinstjakt.

För detta fordras vad marknadsentusiasterna själva kallat en "mental revolution". Ytterligare ett syfte är skapandet av en segregerad vård med business class inom sjukvården för dem som har pengar. Därför driver de privatiseringar så hårt, trots att få offentliga verksamheter idag är tillräckligt lönsamma objekt att investera i.

Men för att fullborda privatiseringskampanjen och skapa de marknader som inte finns måste finansieringssystemen ändras. Därför framförs nu förslag om privata försäkringssystem som i USA visat sig leda till ett samhällssystem med avgrundsdjupa klyftor i tillgången på samhällsservice och till ett rent gangstersystem inom sjukvården, utan möjlighet till samhällelig kontroll.

Borgerliga och socialdemokratiska politiker har också genomfört reformer som till effekten liknar rena privatiseringar. En metod är bolagisering, då enheter i kommuner blir kommunalt ägda aktiebolag. Folket mister möjligheten till insyn och enheten kan styras av marknaden utan sociala hänsyn. En annan metod är s.k. resultatenheter, då en vårdcentral eller skolmatsal ska klara sig på nedskurna egna budgetar och tvingas att lokalt ansvara för avsked eller nedskärningar. Arbetarna jagas under hot om nedläggning. Så ställs den egna skolan, förskolan eller vårdinrättningen mot andra inom samma verksamhet. Det förekommer till och med förslag om att lönebonus ska utbetalas till chefer som lyckas

underskrida budgeten. Något som bara kan öka splittring och hets också inom enheten själv och med förödande konsekvenser för funktionshindrade, äldre anställda och inte minst för ensamstående föräldrar som ibland måste vara hemma med sjukt barn.

När de anställda protesterar mot att välfärden rivs ned möts de av hot om avsked och andra trakasserier. I de fall som anställda inom offentliga sektorn faktiskt gör uppror mot ordningen genom att strejka för högre lön eller på annat sätt sätta sig på tvären mot de strama villkoren i verksamheterna får de fortfarande ett stort stöd från allmänheten. Men de politiker som sitter i beslutande ställning brukar ta det hela med ro, och strejkerna har hittills inte lyckats pressa fram någon förbättring. Det beror inte bara på minskade skatteintäkter. Här bär de offentliganställdas - ofta socialdemokratiskt dominerade - fackföreningar ett ansvar. Dessa fackföreningar viker sig alltför lätt för politikernas önskemål, ofta i strävan efter egna positioner inom socialdemokratien.

När högern säger att "politikerna" inte ska styra betyder det i själva verket att marknaden ska göra det. Politiker kan väljas och ställas till svars men på marknaden härskar pengarna. Istället för den pågående nedrustningen måste den gemensamma välfärden försvaras och anpassas till de breda lagrens behov och önskemål. Det är inte bara inom vården som den offentliga sektorn utsatts för en privatiseringsoffensiv. Högerns extrema nyliberala privatiseringspolitik gör att socialdemokratien ibland lyckas posera som motståndare till privatiseringar. Att så inte är fallet står klart för var och en som undersöker verkligheten. Naturligtvis är det i borgerligt dominerade kommuner som privatiseringsraseriet härjat värst, med katastrofala konsekvenser för den arbetande befolkningen. Men privatiseringar, entreprenadssystem och bolagiseringar rullar på även i socialdemokratiskt styrda kommuner. Den socialdemokratiska regeringen har också lydigt följt den nyliberala politiken och vi har sett en våg av privatisering av statlig egendom. Nordbanken, SJ, Telia, Postgirot m.m. har helt eller delvis förts över i storfinansens ägo.

Skandalerna i samband med privatiseringen av pendeltågstrafiken och

tunnelbanan i Stockholm, eller i följderna av elmarknadens avreglering, har aktualiserat frågan om varför någon del av samhällsservicen ska anförtros åt privata vinstjägare.

Försvara det gemensamma

Nedskärningarna måste stoppas och tillräckliga medel måste ställas till servicesektorns förfogande. Säg nej till avgiftshöjningar som "räddar" verksamheter endast för ett fåtal! De lokala politiker som anpassar sig till vad som blir kvar efter regeringsbesluten blir med eller mot sin vilja medansvariga för nedskärningarna. I försvaret av den gemensamma välfärden förespråkar vi istället kommunala revolter mot statens omfördelning av resurserna.

Se till att barngrupperna i förskolan inte överstiger tolv barn - många små barn har svårt att knyta an till för många personer samtidigt. Trånga, stökiga och skrikiga lokaler är inte en sund arbetsplats för vare sig de som arbetar där eller barnen. Stoppa nedskärningar på material, bibliotek och leksaker. Detta är sådant som barn behöver för att stimuleras och utvecklas - de ska inte bara förvaras. Alla barn ska ha rätt till bra dagis med anställda som är väl utbildad och arbetar under goda löne- och arbetsvillkor.

Högst 20 elever i varje klass för att åstadkomma bra möjligheter till lärande - både kollektivt och på egen hand. Mindre grupper gör det också möjligt för lärare att ge alla elever den hjälp de behöver.

Skär inte ned på barn med särskilda behov. På alla skolor bör det finnas snabb tillgång till skolsköterska, kurator och psykolog, som i sin tur ska kunna gå vidare med särskilt allvarliga fall till den allmänna sjukvården eller socialtjänsten. På samma sätt ska det finnas specialpedagoger inriktade på barn med behov av särskilt stöd både i förskolan och i den vanliga skolan.

Se till att det alltid finns en tillflyktsort och möjligheter till samtal för

personer som utsätts för våld inom nära relationer. Sådan verksamhet ska finansieras med offentliga medel, oavsett om den drivs av frivilliga kvinnojourer eller i kommunens regi.

Skolpengen, det fria valet och framväxten av friskolor, vilka ofta får karaktären av äldre tiders privatskolor, har lett till en kraftigt ökad segregering av landets skolor. Den "fria" konkurrens som skolorna påstås utgöra för varandra bygger i själva verket på en orättvist hög belastning på kommunala skolor, som måste bereda tillräckligt mycket plats för att alla elever inom ett visst uppsamlingsområde ska få chansen att gå där, men som sedan står med tomma bänkar när eleverna hamnar på privata skolor istället. Friskolorna har dessutom möjlighet att rensa bort de resurssvaga eleverna, de som behöver mer stöd än andra, vilket gör att den kommunala skolan överbelastas av barn som behöver mer hjälp. Framväxten av ett A-lag av friskolor och ett B-lag av offentliga, alltmer nedrustade skolor måste stoppas. Avgiftsbeläggningen och "marknadsanpassning" inom den offentliga skolan måste likaså stoppas. Istället ska utbildning ses som en demokratisk rättighet och ett gemensamt ansvar

Varje skola ska ha tillräckliga resurser för att erbjuda en god och bred grundutbildning åt alla med möjlighet för eleverna att efter hand odla sina särskilda intressen. Skolan ska i det syftet styras demokratiskt av lärare, elever och föräldrar tillsammans

Högervridningen av undervisningens innehåll och former måste bekämpas. Mot korvstoppling, betygshets och idealisering av teoretisk kunskap måste ställas "livets skola", där teori och praktik ständigt varvas, praktiska färdigheter och livskunskap uppvärderas. Det yttersta syftet med skolåren ska vara att ge varje ung människa självförtroende och kunskap att stå på egna ben i livet, inte att främja elitism. Avskaffa betygen!

Maxtaxan inom barnomsorgen är en reform som vi i grunden stödjer, även om vi tycker att offentlig barnomsorg ska vara avgiftsfri. Tyvärr har

avgiftssänkningarna betalats med större barngrupper och andra nedskärningar. Så får det inte vara. Tillräckliga resurser måste skjutas till för att förskolan ska nå upp till en rimlig standard.

Barnomsorgen är ett samhällsansvar och ska garanteras genom kommunernas försorg. Lika lite som vi accepterar friskolor inom skolan accepterar vi det inom förskolan och barnomsorgen. Offentligt anordnad barnomsorg och förskola måste vara av så hög kvalitet och möjliggöra en så stor pedagogisk mångfald att privata lösningar inte ska behövas. Det är när denna grund har lagts vi kan tala om verklig valfrihet inom barnomsorgen.

Lika viktigt som en väl fungerande barnomsorg är att öka vuxenvärldens tid för barnen. Den största enskilda omvälvningen vore en allmän arbetstidsförkortning till sextimmarsdag. Förlängd föräldraledighet samt ökade möjligheter att vara hemma med sjuka barn utan inkomstförlust måste ställas mot dagens inskränkningar.

Avvisa förslagen om lokalt budgetansvar, resultatenheter med mera - de är endast instrument för att riva ned. Acceptera inte att alternativet till marknadspiskan är det tidigare toppbyråkratstyret. Den gemensamma välfärden måste istället styras av omsorgens brukare (dagisföräldrar, skolelever, pensionärer och patienter) tillsammans med omsorgsarbetarna.

Avvisa alla förslag om att övergå till att finansiera vård och annan omsorg med privata försäkringar. Det gäller att genomskåda de förslag som i namn av kritik mot "stora kolosser" vill avskaffa landstingen bara för att ställa vården under ännu större monopolbolags kontroll. Det gäller likaså att genomskåda de förslag om kommunalisering av landstingsverksamhet som framförs i demokratins namn, men som varken tillför kommunerna tillräckligt med nya resurser eller öronmärker medlen för att garantera servicen.

Säg nej till ökad hets och utslitning av offentliganställda. Säg nej till individuella löner liksom till lönebonus som stimulerar de arbetande att

försämra servicen. Skär i byråkratlöner till förmån för bättre villkor för omsorgsarbetarna.

Stoppa de munkorgslagar som ska tysta anställda när de försvarar kvaliteten i offentliga verksamheter.

Läkemedels- och sjukvårdsindustrin gynnas i takt med att sjukvårdens egna resurser för utbildning av anställda och information krymper. Enligt de beslut som inom de närmaste åren kommer att genomföras ska läkemedelskostnaderna helt och hållet belasta landstingen. De kommer då att bli en direkt strypsnara för vården - en strypsnara som blir desto mer effektiv av att vare sig arbetare, patienter eller politiker utan endast "marknaden" kan påverka dessa kostnader. Läkemedels- och sjukvårdsindustrin måste överföras i samhällets ägo

Försämringar av sjukförsäkringssystemet genom karensdagar, sänkt sjukersättning och höjda vårdavgifter, liksom av arbetsskadeförsäkringen, stödet åt funktionshindrade och arbetsoförmögna, måste bekämpas. Ingen ska skyfflas undan eller lämnas vind för våg för att hålla finansvärlden skadeslös.

Privatiseringen av sjukersättningen, det faktum att de första 14 dagarna betalas av arbetsköparna, är en av de allvarligaste försämringarna som den nyliberala politiken kört i halsen på oss. Som kompensation har företagen erhållit en kraftig sänkning av arbetsgivaravgiften. Till råga på allt har reformen drivits igenom med socialdemokratin och fackförbundsledningarna som initiativtagare. Argumenten från deras sida har varit att företagen genom denna förändring ska bli mera måna om vår hälsa och att dåliga arbetsköpare får kostnader för sin dåliga arbetsmiljö medan bra företag ska belönas. Det som verkligen hänt är att företagen utvecklat kontroller och restriktivitet för att inte anställa människor med sjukdomar eller problem. Det har inneburit en press på löntagarna och ökad sjuknärvaro. Det har inneburit ökade svårigheter för ensamstående föräldrar, funktionshindrade och sjukliga att få jobb. Arbetsköparna anser sig ha rätt att kontrollera och ifrågasätta våra privatliv. Denna "reform" måste snarast återkallas. Vi socialister verkar för att försäkringskassan

betalar sjukersättningen från första dagen. Utan karensdag.

Försvaret av den gemensamma välfärden kräver slutligen en kombination av generell välfärdspolitik och skatt efter bärkraft. Välfärden ska bygga på principen om rättigheter, inte på fattighjälp. Skatten ska tas ut efter principen att den som tjänar mest också ska betala mest. Det betyder krav på sänkt skatt för låginkomsttagare, höjd skatt för höginkomsttagare och kraftigt ökat skatteuttag från de

3. Jämställdhet och feminism

Kvinnors arbete

Kvinnors ställning i dagens svenska samhälle är starkare än på många håll i världen. Men upprepade undersökningar har visat att klyftorna mellan män och kvinnor fortfarande är stora och går igen på livets flesta områden. Så har kvinnor till exempel i snitt 80 % av männens löner, sämre pensioner, lösare anknytning till arbetsmarknaden och de tar ut nästan all föräldraledighet.

Den nuvarande högerpolitiken, med nedskärningar av den gemensamma service- och omsorgssektorn som främsta mål, ökar dessa klyftor och riskerar att radera själva grundvalen för kvinnors ökade möjligheter. Yrkesliv, karriär och ekonomiskt oberoende riskerar att bli ett privilegium för kvinnor ur mer välbeställda kretsar.

Få samhällsförändringar har gjort svenska kvinnor så maktlösa som tjugooars offensiv mot deras möjligheter att försörja sig själva och eventuella barn. Att sätta stopp för nedskärningarna är också ett mycket viktigt och förbisett instrument för att verkligen stärka kvinnors makt. Följden av dagens politik blir också lätt en återgång till mer konservativa värderingar om vad det bör innebära att vara kvinna eller man, med stora konsekvenser för kvinnors roll i samhället.

Kampen för att kvinnors arbete - som idag ofta utförs inom den gemensamma omsorgen och samhällsservicen - skall betalas bättre, är central för socialistiskt inriktade feminister. Hela föreställningen att arbetet på detta område skulle vara någon slags "tärande lyx" måste bekämpas. Antingen utförs barnomsorg och äldreomsorg synligt mot ekonomisk ersättning eller så görs det osynligt som oavlönat hemarbete.

Föräldraförsäkring och pigavdrag

Debatten om kvoterad föräldraförsäkring tangerar problemet med att det

reproduktiva arbetet (d v s vård, omsorg, utbildningsarbete) med barn och kontinuerligt hushållsarbete inte räknas in i den samhällsekonomiska kalkylen - trots att både privata och offentliga verksamheter är beroende av att sådant arbete utförs. Vi instämmer i det feministiska påståendet att detta arbete är en politisk angelägenhet.

Att det reproduktiva arbetet i hemmen till största delen utförs av kvinnor, som inte sällan går ned i arbetstid för att klara av det, och därmed ofta får mindre ekonomisk självständighet än de män de ofta lever med, är helt enkelt en fråga om makt. Denna maktfråga hänger ihop med hur socialt kön konstrueras; hur vi lär oss att tänka kring våra uppgifter som kvinnor respektive män. När det gäller den traditionella heterosexuella kärnfamiljen måste alltså männen tvingas att ta mer ansvar för barn. På så vis kommer man också åt arbetsköpare som hellre anställer män än kvinnor, då de tror att männen är mindre benägna att ta ut ledighet. Det kräver förstås att kvinnor släpper ifrån sig delar av detta ansvar till män. En individualisering av föräldraförsäkringen, där samtliga vårdnadshavare får lika lång tid föräldraledigt är nödvändig för att bryta mönstret.

Från arbetarrörelsen har det oftast framförts att skälet till att så få män är hemma med sina barn är ekonomiskt. Detta är ingen omöjlighet, eftersom nivån i föräldraersättningen sedan 1995 ligger på 80 procent, och män ofta har en betydligt högre lön än de kvinnor de lever med, inte minst inom LO-förbunden. Inkomstbortfallet kan alltså bli större om män är hemma. Detta gäller inte minst om kvinnan har en osäker anställning. Detta hinder är lätt att avlägsna. Vi förespråkar att nivån i föräldraförsäkringen sätts till 100 procent av inkomsten. För ensamstående och familjer där någon eller flera av barnets vårdnadshavare inte är den biologiska föräldern får vårdnadshavarna fördela ledigheten jämt mellan sig.

Borgerlighetens idé om att införa ett "vårdnadsbidrag" kommer aldrig att läggas på en nivå som ens närmar sig det utförda hemarbetets värde för samhället, utan syftar ytterst till att nödortfigt skyla över växande

arbetslöshet bland kvinnor. Förlängd möjlighet till betald föräldraledighet kan tillgodose många önskan att vara hemma längre med små barn. Kortare arbetsdag och en bra gemensam gratis barnomsorg, kan medföra en rimligare balans mellan hem- och yrkesliv än dagens ofta slitsamma dubbelarbete. En bred kampanj för sex timmars arbetsdag kan förena dubbelarbetande småbarnsföräldrar, arbetande vid nedskärningshotade företag och alla dem som står utanför arbetsmarknaden.

Istället för att överföra arbete med vård, omsorg och fostran till obetalt, osynligt arbete i hemmet måste detta arbete uppvärderas - ekonomiskt och i människors medvetande - och vara tillgängligt för alla i samhället.

Förslaget om piglöner, det vill säga sänkta skatter för dem som vill köpa "hushållsnära tjänster"(tvätt, städning, diskning och barnomsorg), innebär, tvärtemot vad borgerlighetens propagandister påstår, inte någon sådan uppvärdering. Det innebär bara att de rikaste får samhällsstöd för hushållstjänster, medan sjukpensionärer tvingas avstå från hemtjänst av ekonomiska skäl.

Olika grupper av yrkesaktiva kvinnor har tidigare drivit kampen för lika löner för likvärdigt arbete, bland annat genom att driva frågan i arbetsdomstolen som en arbetsvärderingsfråga. Med likvärdigt arbete avses att det kräver samma utbildningsnivå och att det är lika krävande att utföra. Fackföreningen måste själv ta på sig att aktivt undersöka situationen och ta strid för att höja de kvinnliga arbetarnas löner.

Våld och sexualitet

Våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsskikt, yrkeskategorier, åldrar och nationaliteter. Det fysiska våld som vissa män utövar mot kvinnor i nära relationer har oftast sitt upphov i relationens hierarki, där våldet är ett stadium av maktutövning och kontroll inom relationen. Att fler kvinnor än män råkar ut för våld i nära relationer beror på den överordnade position vi alla lär oss att läsa in hos kategorin män gentemot kategorin kvinnor. De flesta kvinnor har aldrig lärt sig att slå

tillbaka, och att många inte lämnar en våldsbetonad relation beror på att våldsutövande män ofta även utövar psykiskt våld gentemot sin partner. Mäns våld mot kvinnor handlar också om kvinnors könsöverskridande. Många av de egenskaper som krävs för att ta sig fram i vårt samhälle uppfattas som maskulina. Kvinnor måste alltså ständigt gå över gränserna för vad som uppfattas som ett feminint beteende. Var dessa gränser går ser olika ut beroende på vilka kretsar en kvinna rör sig i. En kvinna som, trots påtryckningar, fortsätter att gå för långt över den gräns som partnern eller deras omgivande umgängeskrets rest, riskerar att utsättas för våld.

Många forskare, till exempel kriminologer, brukar hävda att män som fysiskt misshandlar kvinnor är speciella - att de lider av psykologiska störningar, har ett missbruk eller misshandlar på grund av sin sociala situation. Detta är rimliga förklaringar, men det motsäger inte att det också finns en samhällelig aspekt, en könsmaktsordning, som ger män motiv till att slå just närstående kvinnor i vissa specifika situationer. Långsiktigt motverkas mäns våld mot kvinnor av ett samhälle där alla har försörjning och möjligheter att utvecklas - både i grupp och individuellt. Jämställdhet är en förutsättning för ett sådant samhälle. Det är också viktigt att åtskillnaden mellan kön och könskategorier suddas ut.

Övergreppen måste emellertid också bemötas genom en serie omedelbara åtgärder som beslutsammare insatser mot våldsmän och en lagtillämpning som inte bidrar till att cementera fördomar om kvinnors medskyldighet till våldtäkter, bättre skydd för särskilt utsatta kvinnor och ökat stöd åt kvinnojourer, bemötande av våldspornografi och andra uttryck för en nedsättande kvinnosyn.

Mäns våld mot kvinnor tillhör ingen specifik nationell kultur och inte under några omständigheter får vi acceptera våld mot kvinnor, vilken etnisk eller nationell bakgrund förövaren än har. Att göra skillnad mellan det våld som drabbar svenskfödda och utlandsfödda kvinnor är också ett sätt att i själva verket stärka rasistiska förklaringar om att våld skulle vara naturligt i vissa kulturer. Den överväldigande majoriteten av människor med utländsk bakgrund likaväl som svenskfödda utövar inte våld.

En förutsättning för att i grunden förändra mäns och kvinnors roller i familjen och i samhället är att pappor blir mer delaktiga i sina barns liv. I det sammanhanget är det ett framsteg att det numera tas för givet att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad efter skilsmässa. Att ett litet antal män på grund av våldsbenägenheten är olämpliga för detta, bemöts bäst genom restriktioner mot just dessa män, inte genom att hindra den stora majoriteten av män att vara fäder.

Varje år dör tusentals kvinnor i världen till följd av dåligt utförda, illegala aborter. Kvinnors rätt att själva välja abort är en förutsättning för dem att föda barn om och när de önskar.

Detta är viktigt av ekonomiska skäl, men också för att kvinnor, precis som män, har rätt att välja hur, när och med vem de ska ha en sexuell relation, utan rädsla för oönskade graviditeter. När nykonservatismen med jämna mellanrum gör sig gällande i Sverige, är det ofta aborträtten man vill slå håll på. Nykonservatism tycks ofta göra sig mer gällande i samhällen som är strukturerade enligt nyliberala idéer. I USA, som alltid organiserats enligt dess principer har abortmotståndet lyckats göra lagstiftningen verkningslös. För stora delar av de amerikanska kvinnorna är det svårt att få en abort utan att resa mycket långt.

Dagens kris och högerpolitik har ännu inte kunnat pressa tillbaka kvinnor radikalt, men risken ökar i takt med nedskärningar och växande arbetslöshet. För att inte de gamla mönstren med enförsörjarfamilj, hemmafruideal och kyskhetstvång smygande ska förstärkas och åter vinna mark måste kvinnor förena sig och hävda sin ställning i alla sammanhang; inom politiken, facket, kulturen...

En självständig, bred och kampvillig feministisk rörelse är ett oundgängligt medel för att kvinnorna ska kunna försvara sina positioner - och på sikt utvidga sina rättigheter. En sådan kvinnorörelse måste kunna samla alla som vill gå till storms mot sociala nedskärningar, högerkrafternas privatiseringsiver och vårt samhällssystems

nedvärderande kvinnosyn. Denna rörelse måste ha en mångfald i organisationsmönster och uttryckssätt, kvinnor måste ha problemformuleringsprivilegiet i en sådan rörelse, i vissa fall i form av separatistisk kamp, i andra fall i samarbete med män.

En självständig och aktiv kvinnorörelse måste vara högerpolitikens svurna fiende och en naturlig allierad till arbetarrörelsen - men samtidigt en utmanande kraft mot den traditionella manliga dominansen och de mönster den skapat inom arbetarrörelsen

Särskilda kvinnogrupper och nätverk, satsning på kvinnor till utbildningar och förtroendeuppdrag, barnpassning vid möten och dylikt är nödvändiga medel för att möjliggöra en omvälvning av arbetarrörelsen till att i lika hög grad bli kvinnornas rörelse.

4. Självständiga fackföreningar

Facklig återuppbyggnad och internationalisering

Försöken att pressa tillbaka de arbetandes ställning i samhället kommer att drabba människor på alla områden. Vi kan t ex se hur arbetsköparnas nya möjligheter att använda visstidsanställningar, sjukersättningens privatisering och de individuella lönesystemen grundligt försämrat situationen för de arbetande. Otryggheten på arbetsmarknaden ökar, och därmed minskar kampförmågan.

En av borgerlighetens och de starka kapitalintressenas viktigaste målsättningar är att drastiskt förändra förhållandet mellan arbetsköpare och arbetare. Starka fackföreningar med förmåga att driva fram kollektivavtal som reglerar förhållandena i arbetslivet går stick i stäv med drömmen om arbetskraften som bara en vara, vars pris styrs av tillgång och efterfrågan. Arbetsköparnas federation Svenskt Näringsliv och högerekonomer har länge krävt att arbetstiden ska kunna anpassas efter konjunkturen, att lönerna ska sättas individuellt och direkt kunna sänkas vid ökande arbetslöshet

Fackföreningsrörelsens tidigare historia var också en ständig kamp för rätten att överhuvudtaget teckna kollektiva avtal för alla arbetare, och ta strid om deras innehåll. I dagens kristid utmanas den rätten åter.

Utmaningarna för dagens fackföreningsrörelse heter företagsflyttar, privatiseringar, outsourcing och inte minst visstidsanställningar, det vill säga timanställningar, provanställningar, vikariat och andra tidsbegränsade anställningar.

För att hindra företag att flytta utomlands krävs en mångdubbelt starkare internationell solidaritet mellan fack världen över, än vad som nu är fallet. För att nödvändiga lagar mot utflyttning av vinstgivande företag inte ska kringgåas krävs intensivt fackligt samarbete över gränserna. Facket måste ge hållbara argument till varför arbetare i låglöneländer ska riskera jobben

för att kämpa för högre löner - vilket i längden skulle leda till att företagen skulle få färre motiv till att ställa arbetare i olika länder mot varandra genom lönekostnaderna.

Av samma skäl är det viktigt att facket arbetar för att organisera arbetare på utländska företag eller F-skattare som vill etablera sig i Sverige.

Ett av de mest centrala, men ofta bortglömda, områdena för det nödvändiga miljöansvaret handlar om de arbetsplatser där vi tillbringar så stor del av våra aktiva liv. Idag finns tekniken och kunnandet att anpassa jobben till människorna i en helt annan utsträckning än under industrialismens tidigare perioder. Istället för att vara slav under maskiner och enahanda rutinuppgifter kan varje arbetande ges möjlighet till personlig utveckling och ett rikare liv.

Kortare arbetstid för rutinuppgifter, vidareutbildning, självstyrande arbetslag med ansvar för en större helhet, förbud mot hälsofarliga ämnen - vägarna är knappast okända. Men de kräver de anställdas rätt att få säga sista ordet vid arbetets organisering och uppläggning.

Det ska inte, som idag, vara möjligt att byta ut delar av arbetsstyrkan genom avknoppning eller outsourcing. Att timanställa någon ska inte vara ett sätt att göra sig av med heltidsanställda arbetare.

Försvara kollektivavtal och förstärk strejkrätten

För arbetande människor är försvaret av de fackliga organisationerna och rättigheterna en fråga om liv eller död. Om Svenskt Näringsliv och borgerligheten lyckas i sin strävan att upplösa löntagarna som kollektiv, då kan den samhällskraft undanröjas som är det avgörande hindret mot kapitalismens krisspiral. Då röjs vägen fri inte bara för svältlöner och godtycke på arbetsplatserna, utan för nedrivning av hela det sociala skyddsnet och alla de rättigheter som arbetarrörelsen drivit fram under 1900-talet.

Vi har kunnat se hur Svenskt Näringsliv och de borgerliga partierna ekonomiskt och politiskt stött utländska företag som bedrivit verksamhet utanför det svenska kollektivavtalssystemet. Samtidigt som SN vill ha bort lagar och avtal som garanterar löntagarna rättigheter vill man gärna se lagar och avtal som binder oss.

Lagar och avtal som syftar till att begränsa arbetarnas och tjänstemännens fackliga handlingsfrihet måste förhindras. Statliga ingrepp i avtalsförhandlingar med tvångslagar och lönetak bekämpas. Arbetsrätten måste förstärkas, liksom rätten att använda strejkvapnet.

SN och de borgerliga partierna vill gärna begränsa den redan idag beskurna strejkrätten. Socialdemokraterna och fackföreningsbyråkratin har dessutom deltagit i tillkomsten av industrins samarbetsavtal. Ett övergripande avtal undertecknat av arbetsköparna och arbetar- och tjänstemannafacken inom industrin. I avtalet går facken med på att löneutrymmet sätts av ett "ekonomiskt råd", existensen av medlarinstitut med rätt att skjuta upp strejker och en allmän ideologisk skrivning som innebär att den svenska kapitalismens konkurrensframgångar ses som levnadsstandardgarantin för löntagare i Sverige. Istället för enhet med arbetare i andra länder ska svenska löntagare bilda hejarklack och utgöra fotfolk i den svenska kapitalismens kamp för marknader. Ett recept för förräderi mot arbetarinternationalismen och ett recept för ett säkert nederlag. Industrifacken måste säga upp samarbetsavtalet.

Strejkskadestånden måste avskaffas och trakasserier av fackligt aktiva i form av avsked och svartlistning förbjudas.

Mot byråkratin

Fackföreningsrörelsen måste bekämpa den uppluckring av solidariteten som individuell lönesättning och ökad lönespridning innebär. En solidarisk lönekamp, där de starkare löntagargrupperna backar upp de svagare, måste ersätta den snäva lojaliteten med "det egna" företaget eller den egna yrkesgruppen.

De fackliga organisationerna måste rensas från byråkrati, privilegier och elitvälde. Valda företrädare, ombudsmän och funktionärer ska inte ha högre löner än dem de representerar eller dyrbara specialpensioner. Medlemmar måste ha ett direkt inflytande över ombudsmännen. Avtalen ska ut på omröstning bland dem som ska arbeta under dem.

Fackföreningarna ska inte vara socialdemokratins eller något annat partis bulvanorganisationer. Det betyder inte att facket kan vara opolitiskt, tvärtom kräver försvaret av medlemmarnas omedelbara villkor politisk kamp mot just den borgerliga politik som även dagens socialdemokrati företräder.

Bort med LO:s fackligt-politiska samverkan med socialdemokraterna.

För att göra fackföreningarna till verkliga uttryck för viljan hos dagens arbetarklass krävs en kraftig förstärkning av kvinnornas ställning i vissa av de manligt dominerade fackliga organisationerna.

Mötesformer och mötestider, och val av frågor som diskuteras, måste i högre utsträckning formas efter kvinnors särskilda arbetsvillkor. Men det är också viktigt att de inte på ett enkelt sätt erbjuds plats i den mansdominerade gemenskapen och sedan inte behandlas med samma respekt om sina manliga kamrater eller utsätts för härskartekniker som utfrysning eller sexuella trakasserier. För ensamstående kvinnor med barn måste barnpassning erbjudas. I samma anda bör facket inte försöka hindra män med små barn att trappa ned sitt engagemang - snarare ska sådant uppmuntras.

På samma sätt måste organisationerna uttrycka den mångnationella sammansättningen av dagens arbetarklass. Nya och gamla utlandsfödda arbetare måste känna sig lika hemma i fackföreningsrörelsen som svenskfödda medlemmar

Idag är det många som har timanställningar, svarta anställningar eller helt

enkelt inte kommer in på arbetsmarknaden alls. För att engagera dessa ungdomar fackligt kan det krävas nytänkande och omprioriteringar på det fackliga området. Många av dem som arbetar i Sverige idag har helt enkelt inte tillgång till fackets upparbetade trygghetssystem. Det rör sig om unga, men också om tusentals gömda flyktingar som måste arbeta svart för att överleva. Facken kan inte tackla den invandrade svarta arbetskraften med att skicka gränspolisen på dem. I stället måste man hitta nya vägar till organisering för dem, och erbjuda en trygghet via facklig solidaritet.

5. Miljö och energi

Det finns en utbredd miljömedvetenhet i samhället. Rovdrift, slöseri, förorening av jord, vatten och luft möts ofta med avsky och förtvivlan. Miljoner känner ett personligt ansvar att inte bidra till skövling och utarmning, och utsläppen av många miljögifter har minskat. Företagens skärpta vinstkrav och minskade sociala ansvar i kristider, förvandlar emellertid ofta stolta politikerlöften om miljöhänsyn och ekologiskt ansvar till tomma fraser. Kommuner och anställda tvingas fortfarande acceptera utsläpp och ödeläggelse för att behålla jobb och utkomst.

Miljöargument mot ständigt nya miljardprojekt för ohämmad massbilism tonar bort när kollektiva färdmöjligheter skärs ned. Utvecklingen av förnyelsebara energialternativ till kärnkraft och fossila bränslen stannar av i brist på pengar. Ansvaret för miljön och livets förutsättningar kan därför bara nå framgång på tvärs mot den nuvarande högerpolitiken och dess "fria" marknadskrig.

Tillgång på billig energi har varit en av de viktigaste förutsättningarna för ekonomisk utveckling. Idag så är det på global nivå en betydande skillnad i hur mycket energi per capita som används mellan rika och fattiga länder. Likaså använder de rika i enskilda länder mångdubbelt med energi jämfört med den övriga befolkningen i landet. Frågan om tillgång till energi är därför väsentlig när det gäller utveckling för folkflertalet på planeten. Men tillgången på billig lättillgänglig energi är inte obegränsad. Med all sannolikhet ser vi nu slutet på lättåtkomlig och billig olja och gas. Kvar blir alltmer svårutvunna och kostsamma volymer av fossila bränslen. Samtidigt ökar utsläppen av koldioxid och andra skadliga ämnen ökar.

Energi överhuvudtaget är inte en "vara" som mänskligheten ska sträva efter att konsumera i en rasande takt. Tvärtom måste ett hållbart samhälle - inte minst ett socialistiskt samhälle - sträva efter hushållning och effektiv energianvändning på alla nivåer, och att radikalt utveckla de verkligt förnyelsebara energiformerna. Detta kommer att innebära stora förändringar när det gäller transporter, boende och varuproduktion.

Tillgången och fördelningen av energi får inte vara en fråga som fritt hanteras av "marknaden" uppbackad med militärmakt, som t.ex. sker i Irak.

Den globala uppvärmningen, som främst orsakats av mänsklighetens användning av fossila bränslen, utgör ett av de mest akuta hoten mot hela jordens befolkning. Denna uppvärmning sker fr.a. genom ohämmad användning av fossila bränslen. Trots larmen om att oljeutvinningen troligtvis snart har nått sitt maximum och bara kan minska framöver så finns inte tid att vänta på att det ska rädda oss från en global uppvärmningskatastrof. Det krävs att det omedelbart upprättas en avvecklingsplan för användningen av fossila bränslen. Redan nu är utsläppen så stora att temperaturen höjts runt hela jorden, vilket orsakar mer torka, större stormar, längre regnperioder och fler naturkatastrofer där människor får sätta livet till. Idag är en stor del av jordens flyktingar så kallade miljöflyktingar, och inte sällan är det den globala uppvärmningen som tvingat dessa människor att flytta.

Kyotoprotokollet, som undertecknats av en rad länder, är idag det enda globala dokument som försöker komma åt den globala uppvärmningen. Men Kyotoprotokollet i sig är otillräckligt och bygger dessutom på handel med utsläppsrättigheter, vilket är en liberal strategi. Vissa länder och verksamheter kan köpa sig möjligheten att förorena mer. På samma sätt kan mindre miljöförstörande länder sälja denna rättighet. Vi måste istället förespråka mer forskning, massiva vetenskapliga och ekonomiska satsningar på förnyelsebara energikällor och en hushållning av energianvändningen så att det inte slår mot de resurssvaga länderna, verksamheterna och människorna.

Kärnkraften är inget alternativ för att säkra de framtida energibehoven på planeten. Tillgången på uran är otillräcklig och riskerna för stora både vad gäller brytning, drift och lagring. Kärnkraftens avveckling måste genomföras. Låt inte kärnkraftsintressen sabotera den fortsatta stängningen av kärnkraftverken.

Den industriella produktionen, trafiksystemen och stadsplaneringen måste förändras utifrån de insikter som redan finns om vad miljön tål. I det sammanhanget är det viktigt att de internationella marknadskrafterna får stå tillbaka för miljöns skull. Idag utförs många fullkomligt onödiga transporter, både inom EU och mellan alla möjliga olika länder i världen. Förvisso ska det vara möjligt att importera och exportera, men att köra franskt kolsyrat kranvatten till Sverige eller att transportera svenskt kött till styckning i Polen - för att sedan köra tillbaka det igen för paketering - det är slöseri med de fossila bränslena eftersom både råvaror och personal finns på plats i närheten.

Överför godstransporter från landsväg till järnväg. Utveckla sjöfarten och inför restriktioner mot flygtransporter. Detta är exempel på åtgärder för att slå in på en annan, mer miljöanpassad utvecklingsmodell för transporter.

Förbjud användningen av farliga gifter - låt inte företagen köpa sig rätten att förgifta miljö och människor. Skärpta straff för arbetsköpare som åsidosätter arbetsskyddet. Oinskränkt rätt för skyddsombud att stoppa hälsofarliga och riskfyllda arbeten.

Att ersätta gamla förlegade modeller för energiproduktion och förbrukning, för massproduktion och konsumtion, trafik- och stadsplanering handlar inte om utopi utan överlevnad. Arbetsuppgifterna för den ofrånkomliga omställningen är tillräckliga för att sysselsätta en hel generation av företag och arbetande. Men de kräver att vi bryter oss loss från den gamla kapitalistiska logik som ofta framställs som ödesbunden.

Fortsätt utvecklingen av det ekologiska jordbruket, förstärk djurskyddet och minska transporterna inom jordbrukssektorn

6. Rätt till bostad

En av 80-talskarusellens svåraste följder är krisen för boendet. Medan näringslivets skrytbyggen sköt i höjden och tomt- och byggpriserna skenade i en byggboom utan like ökade antalet bostadslösa och uteliggare i storstäderna. För många pensionärer och barnfamiljer blev hyresläget outhärdligt, för många unga ett eget bostadskontrakt en ouppnåelig dröm och för många egnahemsägare räntorna en mardröm.

Sedan 90-talets början har vi sett en våg av utförsäljning av allmännyttans bostäder. De allmännyttiga bostadsföretag som finns kvar har dessutom "marknadsanpassats" så att de idag varken tar mer sociala hänsyn eller håller lägre hyror än vilken privat värd som helst. Det byggs nya hyreslägenheter, men de är ofta så lyxiga att ingen arbetslös, studerande eller låginkomsttagare med osäkert jobb har råd att bo i dem. Den senaste perioden har också sett en dramatisk ökning av antalet hemlösa.

Stadsmiljöerna har blivit allt mer uppdelade efter förmögenhetsskillnader, vilket lett till att sociala problem som kriminalitet och arbetslöshet koncentreras till de fattigare delarna. Detta leder till att klasskillnaderna permanentas och fördjupas i en nedåtgående spiral.

Vad som krävs är en motsatt politik: En bra bostad med rimlig standard ska ses som en rättighet vilken samhället bör garantera alla sina medborgare, inte en hasardvinst eller en lyx för de välbeställda. I det syftet måste ett omedelbart stopp för hyreshöjningar införas och räntorna sänkas med sikte på en kraftig sänkning av hyresläget och boendekostnaderna. Det kräver en omläggning av såväl bostadspolitiken som finansieringssystemet. Byggjättarnas monopolöverenskommelser vad gäller priser och upphandling skall brytas upp genom hyresgästkontroll och offentlig redovisning. De dominerande byggbolagen bör överföras i samhällets ägo och förvaltas av sina anställda. Hyresnivåerna och boendekostnaderna kan hållas nere genom kreditpolitiken och en förnuftig lägsta godtagbar standard - där de boende själva kan göra tillval efter behov och förutsättningar.

För att omedelbart minska bostadsnöden i storstäderna måste de existerande bostäderna fördelas mer förnuftigt. De kommunala bostadsförmedlingarna och hyresgästernas organisationer bör inventera beståndet av lägenheter som står outnyttjade, smygtkontoriserats eller används av företag som övernattnings-"hotell", för obligatorisk förmedling. Tomma kontorslokaler som kan byggas om för boende bör också inventeras.

Mäklarfirmor är improduktiva och ofta oseriösa mellanhänder vid försäljning och byten av bostäder. Hjälpsamt vid besiktning och i juridiska frågor ska kunna ges av samhället utan vinstsyfte, och innan dess av organisationer som hyresgästföreningar och bostadsrättsföreningar.

Istället för utförsäljning av allmännyttiga bostadsbolag och nedläggning av de kommunala bostadsförmedlingarna måste hyresgästerna vinna kontroll över boendet. Inför obligatorisk förmedling av alla lägenheter genom offentliga bostadsförmedlingar. Mot fri prissättning och marknad måste ställas en strävan efter ett rättvisare kösystem utifrån behov, inte plånbok.

Den ökande omvandlingen av bostadspolitik till handelsvara och spekulationsobjekt hejdas först och främst genom bättre tillgång. Men samhället bör också gynna kooperativa boende- och sparformer som ett sätt att stävja spekuleringen.

7. Flyktingars rättigheter och antirasistisk kamp

Socialister ska inte ha olika politik eller moralisk hållning för människor beroende på vilken sida av olika gränser de är födda. Socialister måste istället ta ställning i frågan om invandring och gränser utifrån ett klassmässigt och internationalistiskt perspektiv. Det innebär att avvisa tanken på att staten skulle kunna skydda de arbetandes arbetsvillkor och löner genom stängda gränser och mer poliser. Arbetare ska ha rätt att bosätta sig var de vill. Därför bör socialister vara för öppna gränser. Att vara mot öppna gränser innebär i dagens värld att ta ansvar för att människor kvävs i containrar där de trängts samman av flyktingsmugglare, eller att barn som väntar på sina asylbesked hinner bli apatiska av stress.

De som svarar på arbetsköparnas och extremliberalernas krav på fri invandring med motkrav på reglering och begränsning bedrar bara sig själva. Stängda gränser innebär att det skapas ett rättslöst underproletariat av invandrade personer utan uppehålls- eller arbetstillstånd. Människor som inte bara står utanför de fackliga avtalen utan också saknar det mesta av de skyddsnät som alla andra har. Detta om något är ett hot mot fackföreningens möjligheter att upprätthålla löner och arbetsvillkor.

Tanken att stängda gränser skulle kunna göra Sverige eller Europa till en ö av välfärd genom att hindra lönedpressning är naiv när de stora företagen idag byggt upp världsomfattande nätverk av underleverantörer och flyttar sin tillverkning dit lönerna är lägst. I och med EU:s utvidgning österut är numera gränserna i princip öppna för arbetare från länder med betydligt lägre löner och sämre arbetsvillkor än i Sverige. Redan har företag försökt utnyttja detta genom att anställa arbetare från Baltikum till löner som ligger på en bråkdel av svenska avtal. Det är en livsviktig uppgift för svenska fackföreningar att försvara kollektivavtalen mot sådan lönedumpning, även om det kan innebära en tillfällig konflikt även med de arbetare som lockats hit. Rätten att bosätta sig var man vill innefattar inte rätten att sälja sin arbetskraft till vilket pris som helst. Fackföreningarnas historiska roll är att upphäva konkurrensen mellan

arbetare. Detta är motsatsen till arbetsköparnas krav på fri invandring som är till för att öka konkurrensen mellan arbetande och riva ner det arbetarrörelsen byggt upp. Mot lönedepressning hjälper inga poliser. Bara organisering av arbetare och politiska åtgärder bereder människor arbete.

Det svar arbetarrörelsen kan ge på att arbetare flyttar mellan länder för att få ett bättre liv är inte att förfölja och skuldbelägga dem som flyr fattigdom och elände utan att organisera dem, oavsett medborgarskap, uppehållstillstånd eller gränser.

En förutsättning för att samhället inte skall bli fattigare utan istället rikare av fler människor är dessutom givetvis att folk kan få ett arbete. När det privata näringslivet inte förmår dra in människor i arbete utan skapar arbetslöshet måste samhället organiseras så att människor ges möjlighet att utföra allt det nödvändiga och viktiga arbete som behövs. Det har egentligen inte med invandring att göra; genom att fatta politiska beslut istället för att styras av företagen och deras vinstjakt, genom att styras av människornas behov, kan ett samhälle skapa full sysselsättning.

I den globala ekonomins tidevarv finns inga taggtrådsomgärdade öar av ordning och reda som kan skydda löner och arbetsvillkor. Men därmed inte sagt att vi ska kapitulera inför kapitalets jakt på allt större vinster. Den väg vi kan gå är den som tidigare generationer en gång erövrade rättigheter genom och som också är den väg människor över hela jordklotet går varje dag: organisering.

För att en rättvis världsordning ska kunna skapas krävs rättvisa handelsvillkor, att de korrupta regimer som ofta står i nära förbindelse med de multinationella bolagen störtas, att ränteutplundringen stoppas, att de transnationella bolagens makt över världen minskas, att u-länder vänder sina ekonomier bort från lyxproduktion för i-världens räkning till nödvändigheter för den egna befolkningen.

Detta är inte gjort i en handvändning. Århundraden av imperialism,

utplundring och marknadsanpassad snedutveckling av ekonomierna tar lång tid att rätta till. Så länge världen är orättvis och tillgångarna ojämnt fördelade så kommer det också att finnas människor som tvingas på flykt. Därför är det viktigt att försvara asylrätten och bekämpa försöken att bygga EU:s murar högre mot omvärlden. Ett akut krav är amnesti åt de papperslösa invandrare som lever i landet.

Utlandsfödda måste garanteras rätt till tillräcklig svenskundervisning. Rasismen vinner inte lika lätt fäste när svenskfödda och människor med utländsk bakgrund kan tala med varandra. Samtidigt måste barn till utlandsfödda ges rätt till hemspråksundervisning.

Rasistiska och nynazistiska våldsgrupper ska slås tillbaka genom folkliga massmobiliseringar och vardagssolidaritet. Gemensam vakthållning vid flyktingförläggningar och utlandsföddas bostäder kan vara nödvändiga åtgärder för ett gemensamt försvar mot rasistvåldet.

Att i lag förbjuda rasistiska organisationer är ingen effektiv åtgärd. Tvärtom riskerar det att "fria" mer salongsfälig rasism och minska människors vaksamhet i förlitan på staten. Det behövs inte heller något förbud för att bekämpa de redan idag olagliga handlingar - hets mot folkgrupp, våldshandlingar - som rasisterna begår.

Rasister och nazister inom fackföreningarna måste bekämpas hårt. Nazister hotar och hetsar mot sina arbetskamrater, försvagar fackföreningen och har därmed ingen plats inom den. Rasismen kan bara hindras om människor själva tar ansvar för att möta den.

8. De ungas framtid.

Ett samhälles viktigaste investering för framtiden är barnen och de unga som en gång ska ta över. Idag föröder kristiden mångas tro både på sig själva och framtiden. Uppväxten sargas när barnomsorg och fritidsverksamhet rustas ned och samhällsklimatet hårdnar. Ungdomar som grupp har tillhört de stora förlorarna sedan det nyliberala systemskiftet och har sargats svårt ekonomiskt. Allt fler studerande lever i fattigdom och har svårare att försörja sig under studietiden.

Att ta steget ut i vuxenlivet utan jobb, bostad eller pengar grusar förhoppningar och kväver drömmar. Ungdomsarbetslösheten är inte bara ett samhällsekonomiskt vansinne, utan i dess spår följer också kriminalitet, missbruk och högerextremism. Den gamla arbetarrörelsen, som under tidigare kristider varit stark och självmedveten nog att kunna erbjuda ett alternativ, har i mycket vittrat ned och sugits in i etablissemanget. För en ny tids arbetarrörelse är slaget om de unga en fråga om liv eller död.

Nedskärningarna av samhällets stöd till idrottsaktivitet och annan fritidsverksamhet måste bekämpas till förmån för kraftigt utökat samhällsansvar. Det handlar inte om att förpassa barnen och de unga till en överorganiserad institutionsvärld utan till att backa upp och underlätta den egna aktiviteten. Ungdomshus med idrott, musikverkstäder och andra aktiviteter styrda av de unga själva bör skapas i varje kommun.

Den hårda uppdelningen av livet i en första teoretisk inlärningsperiod och en kommande yrkesperiod måste överbryggas. Att inhämta lärdom och praktisera kunskaperna, att arbeta och ägna sig åt lek eller andra fritidssysselsättningar, måste växla genom hela livet. Nedskärningar av vuxen- och vidareutbildningar, folkhögskolor och möjligheter till studieledigheter kastar oss här långt tillbaka och måste förhindras.

För en bra start i vuxenlivet är en god utbildning eller ett fast jobb, en egen bostad och hyfsad inkomst en förutsättning. Unga ska inte vara

någon konjunkturbuffert som skyfflas omkring i ett ingenmansland mellan lågbetalda beredskapsplatser och tvångsförlängd skolgång. Socialisternas program för arbete, tak över huvudet och en lön att leva på skulle garantera den förutsättningen. Bort med de osäkra anställningarna och timjobben, där inte minst unga människor anställs. Inför studielön istället för studielån.

Bara om arbetarrörelsen och de unga själva tar strid mot nedhuggningen och utvecklar sin egen motkultur kan borgerlighetens människoförakt mötas.

9. Lika rättigheter oavsett sexualitet

Sverige är förmodligen ett av de länder i världen där homosexuella människor har flest demokratiska rättigheter. En aktiv opinionsbildning från de homo-, bi- och transsexuellas egna organisationer med stöd av andra radikala rörelser har bidragit till detta. På en rad områden har hbt-personers rättigheter drivits igenom i lagstiftningen, vilket har bidragit till att avdramatisera frågan om sexuell läggning, och därmed minskat hbt-personernas marginalisering.

Å andra sidan hotas homosexuellas rättigheter av den ökade betoning av familjen och "familjevärderingar" som följer i spåren av nedskärningarna i samhällsservicen. När allt större del av omsorgsbördorna vältras över på familjerna, och då främst kvinnorna, blir familjen en del av det sociala skyddsnätet, och ett viktigt moraliskt värde i sig. Då passar homosexuella föräldrar och regnbågsfamiljer inte in i bilden.

Homosexuellas rättigheter hotas fortfarande och de är en av de samhällsgrupper som är mest utsatt för det ökade högerextrema våldet. Det är dessutom långt kvar innan lagstiftningen faktiskt likställer homo-, bi- och transsexuella med heterosexuella. I namnlagen och familjelagstiftningen återstår fortfarande många förändringar att göra innan en sådan likställighet kan anses vara uppnådd.

Det är också fortfarande vanligt att homo-, bi-, och transsexuella inte vågar vara öppna med sin läggning på arbetsplatsen eller ens bland kompisar och släkt.

Arbetarrörelsen måste ta upp försvaret även av hbt-personer när rasisternas och nynazisternas våldshandlingar ska bemötas. Dessutom måste facket se till att öppet homo-, bi- och transsexuella inte diskrimineras eller blir utfrysta av arbetskamraterna.

Homosexualitet ska inte utgöra grund för diskriminering vid beslut om adoption. Argumentet att de homosexuellas barn skulle drabbas av en

alltför avvikande uppväxt är hycklande. Det är samhället som, genom att stämpla en del av de faktiskt existerande relationsmönstren som mindre lämpliga, gör dessa barn och deras föräldrar till avvikande.

För att luckra upp kärnfamiljsnormen och göra många parallella samlevnadsformer möjliga och begripliga behövs ett nytt tänkande kring allt från medicinsk behandling, psykiatri, boendeformer, barnomsorg och arbetslagstiftning. Ett synsätt som inte låser fast sig vid fasta normer när det kommer till kön, sexualitet och föräldraskap är nödvändigt hos ett samhälle som vill ge utrymme åt människor att leva med vem eller vilka de vill.

10. Social trygghet

Krisen och högerpolitiken drabbar också dem som har en svagare ställning i samhället på grund av sjukdom eller funktionshinder. Det gäller också många äldre som istället för den utlovade belöningen efter avslutat värv; en rik ålderdom med möjlighet att förverkliga det som fick stå tillbaka för plikterna, tvingas leva i ren fattigdom. Tillsammans med sjukdomar och krämpor som i sig begränsar rörligheten, gör detta att ålderdomen för många blir en isolerad och slutlig väntan.

Sveket mot många arbetarpensionärer är av samma slag som den ökande nonchalansen mot långtidssjuka och funktionshindrade. När den sociala välfärden offras för företagsvinsterna trängs många goda ambitioner på detta område undan. Sjukersättningen försämras, hemtjänst och andra former för hjälp skärs ned. När institutioner, som ålderdomshem och mentalsjukhus, började avvecklas var mångas syfte att de skulle ersättas av något bättre. Pensionärer skulle ges ett serviceboende ute i samhället. Psykiskt funktionshindrade skulle tränas in i samhällslivet istället för att stivas undan. Nedskärningar istället för ekonomiska satsningar äventyrar dessa ambitioner.

Pensionsreformen

En av de mest provocerande attackerna på gemensam välfärd och samhällelig solidaritet som folket nu utsätts för är den s k "pensionsreformen" som drevs igenom under 90-talet. Den innebär att pensionerna totalt sett sänks, men för att få acceptans för detta lade man ett förslag som innebär att några faktiskt kan få höjda pensioner. En pensionärs levnadsstandard kommer nämligen att avgöras av hur han eller hon lyckas placera en del av sina pensionspengar genom aktiespekulation.

Ett av målen med detta är naturligtvis att vi istället för att diskutera med varandra om hur ett rättvist pensionssystem borde se ut, istället ska sitta med miniräknare och tidningens börssida och försöka hitta vägar för att säkra och förmera vår egen personliga pension. Målet är att göra svenska

folket till en nation av krämarsjälur och slå sönder det sista unset av solidaritet. Pensionsreformen måste rivas upp till förmån för ett förmånsbestämt fördelningssystem. Pensionsåldern ska inte höjas utan tvärtom sänkas, först och främst för dem som har tunga och nedslitande jobb. Rätten för den som vill jobba kvar efter uppnådd pensionsålder ska samtidigt vara garanterad.

Servicehus och äldreostäder ges tillräckliga personalresurser så att isolering undviks.

Resurser för hemservicen måste öka så att de gamla som vill och kan ska kunna bo kvar i hemmet.

Lika rättigheter för funktionshindrade - garantera rätten till bostad och arbete.

Samhället är vi alla, sjuka och friska, unga och gamla. Det gemensamma ansvaret för varje människas rätt till ett människovärdigt liv, får inte brytas ned av högerpolitiken.

11. Demokrati

Demokratin under press

Trycket skärps inte bara mot fackföreningsrörelsen och de arbetandes omedelbara intressekamp. När välfärd och andra sociala kostnader ska skäras ned stärks de auktoritära tendenserna bland makthavarna. Folkliga motreaktioner ska hållas i schack eller göras betydelselösa för att inte politikerna ska tvingas till för många reträtter.

Förslagen från såväl socialdemokrater som borgerliga om längre mandatperioder för riksdagen är uttryck för en sådan tendens. De "starkare regeringar" man hoppas på, ska vara starka mot folket och inte kunna väljas bort så snart huggen i välfärden utlöser reaktioner.

Andra uttryck för urgröpningen av de demokratiska rättigheterna är de drastiska höjningarna av avgifterna för mötes- och demonstrationstillstånd, nedskärningarna av föreningsstödet och dylikt. Åtgärderna riktar sig just mot aktiviteten på gräsrotsnivå, demokratins livsnerv.

Dessutom har det under senare år blivit uppenbart att polis och militär fått tillåtelse att använda allt hårdare metoder. Både i Sverige och i Europa har polisen skjutit skarpt mot demonstranter, och med hänvisning till det ökade antalet terrorisdåd vill man tillåta allt mer avlyssning av enskilda medborgare.

Den härskande klassen vill idag inte bara ta tillbaka de eftergifter man gjort på det sociala området under 1900-talet. Man vill även minska folkets möjligheter till politiskt demokratiskt inflytande.

När verksamheter privatiseras undandras folket möjligheten till politiskt inflytande. El-distribution, telekommunikation, järnvägstrafik etc. blir frågor som förs från politiken till marknaden.

Ett annat sätt är att frågor förs från politiskt valda instanser till domstolar och liknande institutioner. Se t.ex. hur torskkvoten i Östersjön 2005 beslutades på EU-nivå och hur EU-institutioner har rätt att besluta om kollektivavtal, spritdistribution etc.

Denna avdemokratisering är ett led i strävan att genomföra drastiska försämringar. Politiker ska inte kunna vara utsatta för folkligt tryck. Tvärtom ska de kunna hänvisa till att de saknar inflytande. Se hur man inom vissa nationalekonomkretsar inte vill nöja sig med att penningpolitiken (riksbanken) ställts utanför politisk kontroll utan föreslår att även finanspolitiken (skatterna m.m.) ska beslutas av "experter".

Utöka demokratin

För dagens arbetarrörelse måste försvaret av befolkningens demokratiska fri- och rättigheter vara en huvuduppgift. Förlängda mandatperioder, spärrar mot småpartier och andra försök att kringskära väljarnas frihet måste motverkas

Medborgarrätt ska inte heta pengar. Yttrande-, mötes- och demonstrationsfriheten på gator och torg ska vara fri och inte kunna hämmas av vare sig polisiära eller ekonomiska orsaker. Ideella föreningar, studiecirklar och andra folkliga forum ska ha rik tillgång till lokaler och mötesplatser utan att hindras av kostnadsskäl.

Yttrandefriheten måste utsträckas till arbetsplatserna. Stoppa svartlistning och politisk registrering.

Fåtalsmakten över de viktigaste massmedierna; tidningsimperier, radio och TV, måste brytas, etablissemangets åsiktsdominans bemötas. Fackföreningar, folkrörelser och andra sammanslutningar av arbetande, bör skapa sig lokala motmedia på radio- och TV-området, tillkämpa sig ökat utrymme i riksmidia och söka samverka internationellt mot de kapitalistiska mediajättarnas monopol.

Övervakningen

Sverige är idag inom EU pådrivande när det gäller förslag om drakoniska övervakningssystem. Rätt till mikrofonbuggning, infiltration, registrering av all e-mail och mobiltelefontrafik m.m. är förslag från det svenska justitiedepartementet. Alla hämningar har släppt. Med hänvisning till terroristdåd och viss grov kriminalitet och med argument som att "den som inte har något att dölja har inget att frukta" ska vi fås att som fogliga lamm promenera in i det totala kontrollsamhället. Vi vet Säpo övervakar de som ifrågasätter klassamhället. Så kommer det att bli nu också om justitiedepartementet och Säpo får sin vilja igenom. Denna utveckling måste stoppas!

Överhetsstatens hemlighetsmakeri, rättsövergrepp och byråkratvælde måste mötas med krav på öppen redovisning, medborgarkontroll och stärkt rättsskydd för den enskilde. Utvecklingen mot militarisering och centralisering av polismakten måste brytas. Åsiktsregistrering, svartlistning, kommunarrest eller andra förföljelser mot politiskt misshagliga måste stoppas. Den s k terroristparagrafen avskaffas och Säpo upplösas. Säkerhetspolisens alla arkiv och samtliga avtal med främmande underrättelsetjänster offentliggöras.

All polisiär verksamhet som inte står under omedelbar demokratisk kontroll inställas.

De politiskt förtroendevaldas och statliga ämbetsmännens privilegier måste skäras ned och positionen som avskild samhällselit undanröjas. Folkets representanter ska leva under folkets villkor, ett politiskt uppdrag ska inte vara någon yrkeskarriär utan en förtroendepost.

Mot diskriminering

Demokrati förutsätter att varje form av diskriminering mot människor på grund av klass, kön, nationellt ursprung, åskådning eller av andra skäl bekämpas. Fullständiga medborgerliga rättigheter för utlandsfödda. Stopp

för varje form av diskriminering mot homosexuella.

Sådan kamp för allas likaberättigande är själva hjärtpunkten i försvaret av demokratin mot det hårdnande fåtalsväldet.

Rättvisa för samebefolkningen - garanti för land, vatten och kultur. Stöd åt samernas krav på verklig beslutanderätt över de naturresurser som de behöver. Direkta kontakter och samarbete mellan arbetarrörelsens och samernas organisationer.

Försvaret av förtryckta folk i andra länder har ingen trovärdighet om det försvaret inte utsträcker till det egna landet.

Frihet till religion - frihet från religion. Garantera religionsfriheten. Ingen religion ska ges statligt stöd framför andra. Rätt till religiöst neutral skolutbildning för alla barn. Upphäv beslutet om att ställa skolan på den kristna etikens grund. Inget statligt stöd till religiösa friskolor. Stöd dem som drabbas av religiöst förtryck. Försvara det sekulära samhället och rätten till religionskritik. Nej till lagstiftning mot hädelse - men respekt för varje människas sökande och tro.

12. Europeiska Unionen

Syftet med den europeiska unionen EU och dess fortsättning i valutaunionen EMU är inte att garantera människorna frihet och välfärd. Det hela är mycket krassare.

EU:s så kallade "inre marknad" - med fri rörlighet för varor, kapital och arbetskraft - syftar till att riva de statliga hindren mot de västeuropeiska storbolagens verksamhet och minska deras kostnader för samhällsomsorg och arbetskraft. Samtidigt vill man stöpa om det politiska systemet för att minska befolkningarnas demokratiska inflytande.

Försöken att strömlinjeforma Europa till en enda marknad är också ett led i de europeiska storbolagens strävan att hävda sig mot USA och Japan i rivaliteten om marknader och inflytande. Hela EU-projektet handlar om att skapa en superstat med finansiella och militära muskler som gör den europeiska borgerligheten till en samlad världsmakt. I strid mot detta intresse står de arbetande människorna i de europeiska länderna samt de fattiga delar av världen som drabbas av de europeiska expansionsplanerna.

Idag kan vi se hur riksbanken i Sverige - som ett led i EMU-anpassningen - "frigjorts" från politikernas inflytande och bara "får" fatta vissa typer av ekonomiska beslut - sådana som bekämpar inflationen men inte sådana som bekämpar arbetslösheten. På samma sätt kommer den ekonomiska politiken i hela valutaunionen att styras utan politiskt inflytande och enligt strikt nyliberala recept.

Det begränsade politiska inflytande som det arbetande folket under 1900-talet tillkämpat sig undermineras nu. Beslut förs från valda församlingar till marknaden eller till utanför folklig kontroll stående domstolar och institutioner. När Sverige lotsades in i EU fick vi höra att det endast handlade om en handelsunion. Idag kan vi se hur allt från spritförsäljning till kemikaliefrågor och miljöpolitik beslutas av EU-organ utanför demokratisk kontroll.

Istället för att drömma om att "förändra EU inifrån" måste motståndarna, i och utanför EU-blocket förena sina ansträngningar över gränserna. Kamp för europeiska fackliga avtal, konventioner om miljön och sociala rättigheter, militär nedrustning, demokrati och nationell respekt - måste föras internationellt mot den europeiska borgerlighet som redan sedan länge är en internationell maktfaktor. Istället för storbolagens och finansimperiernas superstat skall nationalstaternas gränser suddas ut på de arbetande människornas villkor.

Försvara allemansrätten mot de ökade hoten om utförsäljning av mark och vatten i kapitalets EU-planer.

Alternativet till EU är emellertid inte att återgå till en svunnen tids slutna nationalstater. Det gynnar inte den anti-kapitalistiska kampen att idag resa frågan om ett utträde ur EU.

Mot storbolagens och finansimperiernas superstat måste fackföreningsrörelsen stärka de internationella banden. Genom kamp för internationella kollektivavtal, internationella fackliga rättigheter och kraftigt ökat stöd till uppbygget av fackföreningar runt om i världen kommer de gamla statsgränserna att minska i betydelse i takt med att breda folklagers ställning i samhällena förstärks.

13. Fred och solidaritet.

När diktaturerna i öst föll och det kalla krigets tid var förbi, då skulle en fredligare och bättre värld se dagens ljus. Det hade många fått lära sig i vår del av världen. Men verkligheten var en annan.

Försöken att ersätta de byråkratiska statssystemen med kapitalism har kastat ned befolkningen i ren misär. Kaotiska krisförhållanden och kapitalistiskt rofferi förvandlar de demokratiska öppningarna till korta parenteser. Istället träder aggressiv nationalistisk rivalitet, fascistiska och rasistiska rörelser, sönderfall och väpnade konflikter. Detta hotar alla arbetares rättigheter, liksom kvinnors, sexuella minoriteters och etniskt diskriminerades möjligheter.

I den fattiga så kallade tredje världen skärps utplundringen när internationella organ som världsbanken och valutafonden inte längre tvingas ta hänsyn till det forna östblocket som konkurrerande lån- och bidragsgivare. Storbolagens och västregeringarnas krav på full frihet för världsmarknaden och slakt av sociala reformprogram slungar ned hundratals miljoner människor i armod och hunger.

FN som under 70-talet blev ett forum även för radikala regeringar från tredje världen, har idag åter - som under 50-talet - alltmer blivit ett verktyg för Washingtons säkerhetspolitik

Nato och USA

Under Kosovokriget 1999 ansåg sig västvärldens regeringar, då främst USA, inte ens behöva FN för att nödtorftigt legitimera sitt ingripande. Istället fick Nato en mer aktiv roll - något som sammanföll med att Nato tillkännagav sin nya doktrin som innebär att organisationen tar sig rätten att ingripa över hela världen för att försvara USA:s intressen. Den amerikanska invasionen av Irak genomfördes utan FN-mandat, och det blev tydligt att USA militärt dominerar hela världen. Detta sammanfaller också med att nya länder från forna östblocket anslutits till Nato och att

det förs en kampanj för att även Sverige ska göra det.

Kravet på Nato-anslutning har än så länge bara stöd inom en begränsad del av högern i Sverige, men även socialdemokratin är ense om att den gamla neutralitetspolitiken är överspelad. När Sverige gick med i EU 1994 sades det att vi inte behövde ge upp neutralitetspolitiken, utan att vi skulle ha valfriheten kvar. Idag sägs det som något självklart att Sverige givetvis inte kan förbli neutralt vid strid som berör "närområdet". Svenska trupper skickas idag långt bort från detta närområde, exempelvis för att agera stödtrupp åt USA i Afghanistan.

Kapitalismens stora ideologiska och politiska segrar på 80-talet dolde inte bara den underliggande krisen. Med krischockerna, oron och den skärpta rivaliteten om krympande marknader ökar också motsättningarna mellan såväl ekonomiska som politiska intressen. Handelskonflikter, valutautpressning och räntekrig riskerar att följas av hårdnande politiska förhållanden mellan stormakter, med risken för nya storkrig som yttersta konsekvens.

Internationell solidaritet

Den enda kraft som kan stå emot nationell söndertrasning, rustningar och krigshot är de arbetande människornas sammanhållning över gränserna. Mot stormaktsspel, hatnationalism och militära hot måste en genuin arbetarinternationalism upprättas i tanke och handling.

En sådan internationalism måste grundas på insikten att vanliga människor inte har någonting att vinna på att låta sig utnyttjas som brickor i de mäktigas spel. Tvärtom, i sista hand är det bara välfärd och frihet för alla människor på jorden som tryggar vår egen framtid.

I världspolitiken måste arbetarrörelsen därför kämpa mot utplundring av de fattiga länderna och göra gemensam sak med de som strävar efter nationell befrielse och social rättvisa. Den nuvarande imperialistiska världsordningen måste brytas upp. FN-krig och sanktionspolitik i

stormakternas intresse bekämpas. Likaså de internationella valuta- och kreditorganens utpressning.

Skuldsnaran ska lösas upp genom att skulderna avskrivs.

Nej till svenskt deltagande i FN-krig, eller krig som förs i andra internationella organisationers namn. Nej till svensk Nato-anslutning.

Istället för krympande u-hjälpsallmosor på givarlandets villkor måste nya villkor för världshandeln införas som uppvärderar tredje världens produkter och gynnar hushållning med människor, råvaror och miljö. Det innebär också att industrivärlden måste ställa om sin produktionsapparat och sina konsumtionsmönster efter en mer rättvis och förnuftig världsordnings villkor. Detta innebär naturligtvis att tunga ingrepp måste göras mot den kapitalistiska marknadsekonomin. Exempelvis inom läkemedelsindustrin.

Marknadens ökade makt över läkemedelsindustrin manifesterar sig bland annat i frånvaron av framtagning av och forskning kring läkemedel som inte skulle ge tillräcklig profit, trots att behoven är enorma, t ex läkemedel mot diarrésjukdomar i de fattiga länderna.

Den teknologi och det kunnande som idag finns för att förutse och skydda sig mot naturkatastrofer måste ställas till alla nationers förfogande. Vid hungersnöd måste bergen av osålda livsmedel och andra nödvändighetsvaror i västvärlden ställas till de drabbades förfogande utan inskränkningar.

Den svenska krigsmakten

Vårt bästa bidrag till en ny världsordning är att göra gemensam sak med de krafter i världen som strävar i samma riktning. Miljardslukande svenska krigsrustningar måste omedelbart avbrytas och Sveriges roll som profitör i den internationella vapenhandeln stoppas. Rustningsindustrin måste förstatligas och omställningen till fredsproduktion inledas.

Försvarsmiljarderna ska slussas över till internationella solidaritets- och flyktinginsatser. Regimenten som avvecklas ersätts av exempelvis miljövärn samt inhemsk och internationell katastrofberedskap.

Idag monteras den gamla värnpliktsarmén ner. Dess roll var att bekämpa en sovjetisk aktion om det kalla kriget blev varmt. Idag eftersträvas istället en nedbantad högteknologisk krigsmakt som kan sättas in överallt i världen där den ordning som USA och EU-imperialism önskar se kan vara ifrågasatt. Soldaterna ska vara utvalda och väl indoktrinerade. Men sådana militära insatsstyrkor från världens alla rika länder är inte vägen till fred och försvar för fattiga och maktlösa människor. Istället för en svensk elit- och yrkesarmé för insatser jorden runt skall vi verka för militär nedrustning och omställning till globalt fredsarbete. Ett demokratiskt folk- och civilt försvar på väg mot samhällets allmänna avmilitarisering är det enda realistiska framtidsperspektivet i vår krigshärjade värld. Sverige ska stå utanför militära allianser och imperialistiska maktblock och vara en solidarisk röst för den fattiga världen mot internationella valutafondens (IMF) utpressning. Stormakters vetorätt och kontroll över FN måste bekämpas. Folkliga befrielseörelser understödjas.

14. För en allians av folkrörelser - Bygg underifrån!

En sak som förlamar beredskapen till handling för arbetarklassen i dagens Sverige är det stora glappet mellan behoven och vad som verkar möjligt att uppnå med de medel som står till buds.

Fackföreningarnas styrka - medlemmarna

De organisationer som skulle kunna vara en grundbult för en utmaning mot makten i Sverige är fackföreningarna. De organiserar den absolut överväldigande delen av de anställda, 80% tillhör en fackförening. Även om en liten del av dessa är grupper som inte står på de arbetandes sida (chefer, högre byråkrater i näringsliv och stat, etc.) är den överväldigande majoriteten lönarbetare i underordnad ställning med i stort gemensamma intressen. Ändå är detta en slumrande kraft som, med få undantag, undvikit att ta strid mot den nyliberala politiken.

En viktig orsak är att fackföreningarnas ledning i alltför hög utsträckning har vuxit samman med det bestående och i ökande grad anammat motpartens värderingar. Det både beror på och tar sig uttryck i det socialdemokratiska partiets kontroll över fackföreningarna. "Facklig-politisk samverkan", som byråkratins kodord för detta lyder, betyder i själva verket att fackföreningarna kontrolleras av det socialdemokratiska partiet. På lokal nivå gäller även det omvända: ett litet skikt behärskar partiet genom facket. I LO:s styrelse sitter enbart medlemmar i SAP som även dominerar helt i alla förbundsstyrelser. I SAP:s verkställande utskott sitter LO:s ordförande.

Efter att socialdemokraterna i två årtionden sökt sig allt längre åt höger har fackföreningsledningarna lojalt följt med och lämnat arbetarklassen närmast försvarslös. När detta parti nu är i färd med att rasera sitt gamla projekt med solidariskt finansierad välfärd och slagit in på väg av privata lösningar, kommer det också i motsättning till den stora majoriteten medlemmar i LO-förbunden. Den gamla alliansen SAP-LO kommer i allt högre utsträckning i motsättning till medlemmarnas behov.

En väg bort från denna bundenhet kan bli att grupper i fackföreningarna försöker rädda sitt eget skinn och vänder sig inåt, mot en "business unionism" som varit kännetecknande för de flesta fackföreningar i USA. Där värnar man i bästa fall om de egna medlemmarna men släpper alla ambitioner som sträcker sig utanför fabriksgrindarna. Sjukvård och pensioner tillkommer bara dem som har avtal om det.

De sociala rörelserna

En motsatt väg vore att fackföreningarna skaffade sig en annan politisk dagordning genom att söka nya allierade bland andra folkliga rörelser. De fackföreningar som avvikit från 80-talets världsomfattande trend av reträtter och bakslag är just de fack i Sydkorea, Sydafrika och Brasilien som stått modell för denna typ av "social movement unionism". I takt med senare års framväxande sociala rörelse har även fack i Europa börjat knyta band med dessa, något som syns i de Sociala Forumen.

En sådan folkrörelsesamverkan, för att använda ett svenskt begrepp som myntats av miljörörelsen, skulle kunna vara ett alternativ för svensk fackföreningsrörelse. Både till den allt mer handikappande uppknytningen till socialdemokratin och en inskränkt företagsfacklig inriktning.

Om fackföreningarna, från förbund till lokala klubbar, börjar bygga upp nätverk och allianser med miljögrupper, globala rättviserörelser, kvinnoorganisationer eller de mängder av olika lokala aktionsgrupper som växer fram till försvar av den offentliga sektorn skulle detta kunna bli början på en historisk allians. Kvinnor och kvinnorörelsen har fått en växande betydelse i denna process. De erfarenheter detta tillför kommer också att räcka till att utmana de patriarkala strukturerna i de traditionella folkrörelserna. En ny form av oberoende folklig rörelse skulle se dagens ljus. Detta är inte bara ett hoppfullt luftslott. Det är ett sätt att arbeta som vi som aktivister i såväl fackföreningar som andra rörelser kan börja pröva redan idag. I vissa fall är det också vad vi gör.

De frågor som globaliseringen sätter på dagordningen - utförsäljning, social dumpning, uttunnad arbetsrätt, privatisering, nedskärningar och så vidare - kan inte lösas på den enskilda arbetsplatsen. Behovet av kampmetoder som svarar mot kapitalets globaliserade strategi blir akut. Mot detta räcker ofta inte strejker på en enskild arbetsplats utan det krävs omfattande sociala rörelser. Men när allt fler samhällsfrågor knyts samman får också fler grupper gemensamma intressen, arbetande, arbetslösa, andra sociala grupper i liknande situationer. Allt talar för behovet och möjligheten av olika typer av folkrörelsesamverkan.

Kontinuitet och makt

De olika rörelserna kan hjälpa fackliga organisationer som tar strid att få ett bredare stöd i samhället och fackföreningarna kan tillföra ett nödvändigt klassperspektiv i dessa sociala rörelser. Fackföreningens styrka är att det är en klassorganisation där medlemmarna har objektiva intressen av att vara med och hålla samman. Till skillnad mot "ideologiska" organisationer som Attac eller solidaritetsgrupper där man går med av egen övertygelse, organisationer som kommer och går, där aktiviteten går upp och ner beroende på händelser och politiska konjunkturer är fackföreningar intresseorganisationer. Motsättningen mellan arbete och kapital gör att de alltid kommer att finnas så länge de inte undertrycks med våld. Fackföreningar kan därför också tillföra kontinuitet och stabilitet i en folkrörelsesamverkan.

Men framför allt kan fackföreningarna tillföra verklig makt. Genom sin ställning i produktionen kan de med hjälp av arbetarrörelsens mest grundläggande vapen, strejken, ge en helt annan tyngd åt de sociala rörelserna än vad bara opinionsyttringar kan göra.

Allt detta är naturligtvis beroende av i vilken utsträckning fackföreningarna är demokratiska, medlemsstyrda organisationer som baserar sig på medlemsaktivitet på basplanet. Så är sällan fallet i dagens Sverige och det är en strid i sig som måste föras av oss som är medlemmar i byråkratiserade och toppstyrda fack. Vi behöver dock inte vänta på att

kolosser som LO eller Metall skall bli demokratiska och medlemsstyrda för att ta initiativ till folkrörelsesamverkan. Det kan ske i lokala fackliga organisationer eller genom initiativ från enskilda på gräsrotsnivå. Där kan också dessa frågor, arbetsformer och försök till alliansbyggen kugga i vår strävan att omvandla vår fackförening till organisationer där folk verkligen är i rörelse.

De olika sociala rörelserna, var och en med sin förmåga att mobilisera människor, med sina särskilda kunskaper och sina krav, skulle genom samverkan kunna bryta den borgerliga dominansen och den perspektivlöshet som hämmar motståndet mot den nyliberala globaliseringen. I teorin så väl som i praktiken. Genom gemensamma aktiviteter kan de olika rörelserna tillsammans göra erfarenheter och utveckla en sammansatt bild av världen - och en strategi för att förändra den. Med folkrörelsesamverkan som strategisk inriktning blir samarbete mellan olika sociala rörelser inte bara viktigt för att uppnå det ena eller andra konkreta målet. Den blir ett mål i sig som pekar fram mot en möjlig motmakt i samhällslik skala. Och - inte minst viktigt - något vi kan ta tag i här och nu, i handling.

Socialistiska Partiet Box 7043 402 31 Gbg
www.socialistiskapartiet.se
info@socialistiskapartiet.se
0738 732480